

Feest van de ontsluiting

In 1958 organiseerde de Franse kolonisator zelfs heuse ontsluitceremonies in de grote steden in Algerije. Overal te lande werden Algerijnse, gesluitde vrouwen het podium opgehesen op de centrale pleinen. Altijd geflankeerd door Franse hoogwaardigheidsbekleders, militaire bevelhebbers en ook Franse vrouwen die uiteraard ongesluit waren en die hun haren in een modieuze kapsel droegen en zo het toonbeeld van moderniteit waren. Dat deze moderne Françaises op dat moment in de geschiedenis volgens de Franse wet nog steeds ondervoogdij stonden van hun echtgenoten en toestemming moesten vragen voor alles wat ze wilden ondernemen was een verwaarloosbaar detail. Echte emancipatie of vooruitgang was trouwens nooit de opzet van de Franse kolonisator. Wat wel de opzet was, was om het koloniaal project mogelijk maken.

Het bewijs is dat het speerpunt lag in het ontsluit en niet bijvoorbeeld in het mogelijk maken van onderwijs voor vrouwen wat wel een relevante en duurzame vooruitgang had kunnen betekenen in de rechten en vrijheden van vrouwen. Op dat domein werden echter geen inspanningen geleverd.

Ook vandaag ontsluit de goegemeente om zogezegd te emanciperen. Als dat betekent dat vrouwen niet naar school kunnen gaan, geen stage kunnen lopen, niet

kunnen werken en in sommige gevallen zelfs niet mogen stemmen met een hoofddoek, dan is dat maar zo.

Tijdens die 'ontsluierceremonies' werden er toespraken gehouden over de vrijheid van vrouwen. Zelfs de gesluierde vrouwen die niet te verlegen waren en een woordje Frans spraken mochten iets zeggen. Daarna trokken de Algerijnse vrouwen hun sluiers af en wierpen die vervolgens met een dramatisch gebaar in het publiek dat uitzinnig applaudiseerde. Na afloop kregen de 'ontsluierde en bevrijde' vrouwen bloemen en klopten de Fransen zich op de borst voor alweer een geredde vrouw. Naast deze 'feestelijke' ontsluierceremonies waren er echter ook 'ontsluierrazzia's'. Berucht zijn de foto's van de Franse fotograaf Marc Garanger die vanaf 1960 de Algerijnse dorpen afschuurde en onder auspiciën van de militaire leiding vrouwen dwong zich te laten fotograferen zonder hun hoofddoek op. De vrouwen werden uit huis gehaald en in het openbaar verplicht om hun hoofddoek af te doen om gefotografeerd te worden. Alsof dat nog niet vernederend genoeg was, verzamelden militairen en andere Franse notabelen zich rond de vrouw en maakten ondertussen beledigende opmerkingen over de haren en de typische gezichtstatoeages van de vrouw.

Voor de Franse kolonisator was het vrouwenlichaam overwinnen, haar bekeren tot de westerse normen en waarden, dé manier om de Algerijnse mannen te ver-

dringen, ze te vernederen en verweesd achter te laten. Het was de manier om de Algerijnse cultuur te ontmantelen en zo greep te krijgen op het grondgebied. Een strategie die trouwens in heel de wereld toegepast werd door de imperialistische mogendheden en die ertoe heeft geleid dat heel veel beschavingen en culturen kapot zijn gemaakt.

De Marokkaanse socioloog Abdessamad Dialmy stelt dat om dit doel te bereiken – het koloniseren van Noord-Afrika – het belangrijk was dat het kolonialisme een feministisch kolonialisme uitdroeg, geholpen door de Franse feministes.¹

Het discours bleef daarbij ongewijzigd: het westers model is in ieder geval superieur aan het islamitisch model dat barbaars en gewelddadig is.

Aan het einde van de 19de eeuw werd dit narratief van de superieure westerlingen tegenover de inferieure niet-westerlingen gepropageerd door westerse politici en schrijvers die zich opmaakten om de wereld te koloniseren. De westerse man kreeg de rol toebedeeld van de bringer van beschaving in deze achterlijke gebieden en de rol van bevrijder van de niet-westerse vrouw tegen de dominantie en barbaarsheid van de niet-westerse man.

1 Abdesamad Dialmy, *Féminisme, islamisme et soufisme*, Publisud, Parijs, 1997.

Natuurlijk ervoeren de gekoloniseerden, zowel de mannen als de vrouwen, deze ontsluitceremonies als een zware identiteitsaanslag en een zoveelste tactiek van de kolonisator om de Noord-Afrikaanse samenlevingen te destabiliseren en te ontwrichten om het land zo gemakkelijker te kunnen blijven domineren.

Het afwerpen van de sluier werd gezien als het meestappen in de logica van de kolonisator die het idee verkondigde dat de sluier het bewijs bij uitstek was dat de islam een inferieure religie was en bijgevolg dat de moslims en hun beschaving inferieur waren. Een tegenbeweging ontstond en vrouwen begonnen zich massaal te sluieren.

Zo werd het dragen van de Algerijnse witte *haïk* (doek) een symbool van verzet tegen de vreemde bezetter.

De pan-Afrikaanse denker Frantz Fanon werkte lange tijd als psychiater in het gekoloniseerde Algerije en was daar ook betrokken bij de onafhankelijkheidsstrijd. Fanon beschrijft in een hoofdstuk van zijn boek *L'an V de la révolution algérienne* hoe sommige 'ontsluierde vrouwen na verloop van tijd teruggrepen naar de hoofddoek of de *haïk* omdat ze niet wilden bevrijd worden op uitnodiging van Frankrijk en generaal Charles de Gaulle.'

Het pijnlijke beeld van de vrouw die in de zomer van 2016 aan een Frans strand verplicht werd zich te ontkle-

den onder het dreigende en toeziende oog van de Franse politie draagt in zich de echo van deze koloniale ontsluitpraktijken. Het is de voortzetting van het koloniale idee dat je via de dominantie van het vrouwenlichaam, de eigenheid, het karakter en de trots van een volk kan breken. Alleen als de ‘anderen’ doen net als ‘wij’, worden ze getolereerd.

Het is ook belangrijk als strategie om deze vrouwen in te lijven bij de dominante groep en hen te scheiden van de ‘slechte’ moslimmannen die getemd en overwonnen moeten worden. Want het zijn de moslimmannen die de ultieme vijand zijn en die geïsoleerd dienen te worden.

Deze geschiedenis blijft zich herhalen. Dat de dominante groep doet alsof deze geschiedenis niet bestaat of niet gekend is, wil niet zeggen dat de minderheden ze niet kennen of vergeten zijn. Net zoals de Algerijnse vrouwen toen niet stonden te wachten om bevrijd te worden door witte mannen, zo verzetten moslima's vandaag in het Westen zich tegen diezelfde ‘bevrijding’.

Ken uw geschiedenis

Instellingen die zeggen tegen racisme en islamofobie te strijden en die geen rekening houden met de geschiedenis zullen in hun strijd niet effectief zijn.